

tom, miszerint a három faj között szoros filogenetikus kapocs áll fenn. — Előttünk van tehát a *Cl. caspica* legvalószínűbb miocén őse: a *Cl. pygmalopa* s egy közbülső, minden valószínűség szerint pliocén eredetű, átmeneti alak: a *Cl. Méhelyi*, mely közvetlenül az élő *Cl. caspica*hoz vezet.

Ezek szerint a *Cl. Méhelyi* s a *Cl. Gaudryi* a ma Európában honos két *Clemmys*-faj valószínű pliocénkorú őseiként tekinthetők. olyképpen, hogy a pyrenausi félszigeten élő *Cl. leprosa* az északibb vidékről előkerült *Cl. Gaudryi*-tól, a *Cl. caspica* pedig a mai hazájánál szintén északibb pontról való *Cl. Méhelyi*-től származtatható.

Kelt Budapesten, 1910 nov. 25-én.

ÚJ FELTÁRÁS A DUNA ALTALAJÁBAN BUDAPESTEN.

Irta: TELEGDI ROTH LAJOS.

A soroksári Dunaág rendezési munkálatainak egyik nagyon fontos építménye lesz a 70 m³ másodpercenkénti vízmennyiség bebecsátására szolgáló táplálózsilip. E zsilip a Duna balpartján, az összekötő vasúti hídtól 400 m-nyire D-re, a Duna fő- és soroksári ága közt lesz felépítve, hol ez idő szerint elzárt állóvíz vagy tó van. Itt lesz a mérnökök tervezete szerint — a zsilip alap- vagy munkagödre a Duna szempontja alatt 8—10 m-nyire kiemelendő. Az említett munkálatok keresztülvitelére kiküldött kir. kirendeltség abból a célból, hogy az altalaj minőségéről a szükséges kellő tájékozást szerezzék, f. é. március havában a tervezett zsilipgödör körül tiz kémlelőfúrást, hármat 12 m-nyire, hetet 18 m mélységig végeztetett.

Két fúrás kivételével, hol legfelül salakfeltöltés volt átfúrandó, a feltöltés alatt, a többi fúrásnál pedig közvetlenül, sárga, finom-homokos, egynemű, löszféle meszes agyagra akadtak. E lösznemű anyag a Duna szempontja alatt 0·22—1·41 m-ig tartott. Alatta kavics települ, melyet az egyik (2. számú) fúrásnál közvetlenül ütöttek meg, hol tehát a lösznemű anyag hiányzik.

Az egyik (10. sz.) fúrás lösznemű agyagjából *Valvata naticina* MKE. került ki. E csigafaj a diluviumban is előfordul, de most is él s így ennek az egy előfordulásnak az alapján nem dönthető el, vajjon e lösznemű anyag diluviális vagy alluviális-e, az utóbbi azonban valószínűbb.

A lösznemű anyag alatt települő kavics átlag 4·33 m vastag, a 2. sz. fúrásnál 7·28 m vastagságot ér el. E kavics apróbb és durvább, azaz

lencse- és mogyoró-, vagy dió-, és ezt meghaladó nagyságú, szemei és darabjai túlnyomóan kvareből, kristályos palából, azután szarukőből, ritkábban dáchstein- és nummulit-mész-kőből vagy andezitből állanak és unio-héjtöredékek fordulnak közte elő (1 és 2. sz. fúrás). A 2. sz. fúrás kavicslerakódásának felső részét, mely a lösznemű anyag niveaujának megfelel, alluviálisnak, mélyebb részét, mely a többi fúrásban feltárt kavicscsal egy szintben van, *diluvialisnak* tekintem.

A kavics alatt valamennyi fúrásban — 4·78 m, illetve 5·62 m-től kezdve a Duna szempontja alatt — világosszürke, finom-homokos csillámos, márgás agyag következik, amelyben alárendelten homokos agyag- és kemény meszes homokkő-sávok vannak betelepelve. Ebben az agyagban *uniók* vagy *congeriáktól* eredő apró héjtöredékeket, valamint lignit-foszlánykákat találtam s ennek folytán e lerakódás minden valószínűség szerint *pannoniai*korú. E rétegek folytatását K-felé Kőbányán találjuk, hol a téglavetőekben fel vannak tárva, D-felé pedig a gubacsi téglavetőben jelentkezik.

A 15-ik métertől kezdve le a 18-ik méterig azután egészen kompakt, szívós, világos kékesszürke márgás agyag jelenik meg, amely foraminifera-t (*Cristellaria gladius*, *Robulina* sp., *Pulvinulina* sp., *Nodosaria* sp.) tartalmaz és mely a kiscelli agyagnak felel meg. E fúrások helyén tehát a Kőbányán fellépő idősebb neogén (szarmáciai és mediterránkorú) rétegek hiányzanak.

Kelt Budapesten, 1911 május hó 15-én.
